УДК 330.34:330.61

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/6-85-12>

Мумладзе А. О.

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Сформовано теоретико-методичну основу розроблення механізму регулювання інноваційного розвитку національної економіки в контексті трансформації фінансово-економічних процесів. Досліджено підходи до визначення механізму регулювання, які розглядаються з погляду не лише дефініції, а й певного системного процесу, без якого неможливо розглядати стан функціонування та розвитку національної економіки, регіональної економіки або певної галузі. Визначено складники механізму регулювання інноваційного розвитку національної економіки. Сформовано систему принципів механізму регулювання інноваційного розвитку національної економіки. Розроблено структуру механізму регулювання інноваційного розвитку національної економіки. Обґрунтовано, що впровадження дієвого механізму державного регулювання окремих соціально-економічних, а також фінансових процесів дає змогу використовувати внутрішній потенціал з урахуванням факторного впливу з метою зростання та розвитку національної економіки.

Ключові слова: механізм, інноваційний розвиток, національна економіка, фінансово-економічні процеси.

Постановка проблеми. Функціонування національної економіки в умовах трансформації соціальних, фінансово-економічних процесів залежить від здатності системи до розвитку з урахуванням сучасних тенденцій, напрямів та певних чинників. Здатність до зростання та стійкого розвитку відбувається у пропорційній залежності до рівня ефективності взаємозв'язків елементів національної економіки та внутрішніх і зовнішніх механізмів.

Дослідження підтверджують, що на стабільний стан національної економіки у сучасних умовах впливають багато чинників, важелів, але пріоритетним напрямом усе ж залишається інноваційний складник із визначенням стратегічних напрямів та врахуванням потенційних можливостей розроблення й упровадження інновацій.

Поетапна трансформація фінансово-економічних процесів уможливує перехід інноваційних відносин з обов'язковим інвестиційним складником національної економіки на новий рівень, що забезпечує реалізацію пріоритетних напрямів розвитку у складних умовах внутрішніх та зовнішніх змін, які несуть, з одного боку, економічні, фінансові та соціальні кризи локального та глобального характеру, а з іншого – можливості розвитку технологій, варіанти співпраці щодо вирішення важливих проблем країни.

Здійснення позитивного впливу на динаміку змін макроекономічних індикаторів та функціональність товарних і фінансових ринків стає більш

значущим у розрізі сутності трансформаційних процесів у відповідних сферах і галузях з урахуванням специфіки перетворень та очікуваного ефекту.

Слід зазначити, що формування механізму регулювання інноваційного розвитку національної економіки базується на принципах системності, гармонічності цілей і завдань, а також збалансованості й прямого та зворотного зв'язку між основними та додатковими сегментами.

Підкреслимо також важливість і значущість ролі держави в процесі регулювання інноваційно-інвестиційних процесів у національній економіці, які потребують системної підтримки з метою розвитку та можливості вирішення фінансово-економічних, соціальних, екологічних проблем у країні, враховуючи складні умови, пов'язані зі світовими кризами та внутрішніми диспропорціями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням побудови та функціонування механізмів регулювання як національної економіки у цілому, так і окремих її процесів присвячено наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, а саме: А. Амоши, Л. Албакіна, Г. Атаманчука, В. Афанаєва, О. Бойко-Бойчук, Ю. Древалю, Є. Масленнікова, Ю. Сафонова, Р. Майерсона, Р. Рудницької, О. Сидорчука, О. Стельмаха, Н. Харченко, А. Кузнецової, О. Комеліної, М. Крупки, О. Лапка та ін.

Інноваційний розвиток національної економіки в контексті трансформації фінансово-економічних процесів характеризується синтезом під-

ходів, методів і важелів, які в результаті взаємодії визначають зміст та форму механізму регулювання. Процес побудови дієвого механізму регулювання інноваційного розвитку національної економіки повинен урахувати можливість адаптації державної інноваційної політики, ступінь впливу факторного середовища та стан ресурсного потенціалу, у тому числі науково-технічного.

Отже, питання розроблення механізму регулювання інноваційного розвитку національної економіки в контексті трансформації фінансово-економічних процесів є актуальним і потребує подальших досліджень.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є формування теоретико-методичної основи розроблення механізму регулювання інноваційного розвитку національної економіки в контексті трансформації фінансово-економічних процесів.

Виклад основного матеріалу. Дослідження категорії механізмів, форми і його змісту надають можливість не лише визначитися з принципами їх функціонування, а й виокремити ознаки та властивості, які притаманні певній сфері застосування механізму або відрізняються алгоритмом зв'язків між діючими елементами. Існуючи та застосовані механізми характеризуються чіткою послідовністю компонентів, а також предметом та об'єктом регулювання, виділяючи при цьому організаційний механізм, економічний механізм, фінансовий механізм, механізм управління та ін. Зазначимо, що регулювання інноваційного розвитку здійснюється як державою, так і ринком, що забезпечує збалансованість потреб, інтересів та ресурсів, а також виділяє певні інституційні функції, які є елементом діючого механізму в межах управління фінансово-економічними, соціальними, екологічними, правовими та іншими процесами.

Поняття «механізм регулювання» можливо розглядати у функціонально-організаційному контексті з оцінкою його змістовного наповнення, що надає можливість упровадження у відповідні сфери на мікро-, мезо- та макрорівнях. На думку науковців, під господарським механізмом розуміють механізм, який забезпечує певну взаємодію керуючої й керованої підсистем і являє собою відповідну сукупність економічних методів і важелів, організаційної структури управління, форм і методів впливу на діяльність економічної системи, орієнтованих на суспільні потреби [1]. Вірогідність ототожнення господарського та економічного механізмів підкреслюється дослідженням багатьох підходів до даної категорії. Ієрархічність структури механізму, стійкість до впливу факторного середовища, системний зв'язок компонентів, а також мультифункціональність характерні для окремих дієвих механізмів.

Сучасність трансформації фінансово-економічних процесів підкреслює необхідність розроблення відповідного механізму регулювання за умови дотримання інноваційного вектору розвитку національної економіки. Даний механізм повинен урахувати процеси реалізації державної політики з відповідним інструментальним забезпеченням, ступінь впливу ендогенного та екзогенного факторного середовища. З іншого боку, організаційний механізм – це система адміністративних методів, способів та прийомів формування і функціонування відповідних суб'єктів; своєю чергою, економічний механізм регулювання інноваційної діяльності на макрорівні – це система заходів, форм, методів, інструментів впливу на економічні відносини та процеси [2].

Підходи до визначення механізму регулювання розглядаються з погляду не лише дефініції, а й певного системного процесу, без якого неможливо розглядати стан функціонування та розвитку національної економіки, регіональної економіки або певної галузі. Саме побудова ефективного механізму надає можливість не лише сформувати діючу систему складників із розрахунком досягнення поставленої мети, а й урахувати умови взаємодії всіх сегментів для оптимізації вирішення поставлених завдань і отримання бажаного результату.

Своєю чергою, фінансовий механізм – це система фінансових форм, методів, важелів та інструментів, які використовують у фінансовій діяльності держави за їх відповідного нормативного, правового та інформаційного забезпечення, а також за певної фінансової політики на мікро- та макрорівні [1]. Окрім того, зазначимо, що фінансово-економічний механізм являє собою комплекс системних принципів, функцій, важелів, методів, які впливають на фінансові процеси, а також на соціально-економічний розвиток добробуту населення та суспільства у цілому з урахуванням вектору розвитку суб'єктів та об'єктів.

Обов'язковість упровадження дієвого механізму державного регулювання окремих соціально-економічних, а також фінансових процесів дає змогу використовувати внутрішній потенціал з урахуванням факторного впливу з метою зростання та розвитку національної економіки. Особливу увагу під час побудови механізму регулювання інноваційного розвитку, який є складовою частиною загальної системи розвитку національної економіки, слід приділяти саме можливості поетапного застосування інноваційного складника, який є необхідним чинником та рушійною силою розвитку сучасних економічних систем.

Необхідно додати, що використання системного підходу до розроблення та реалізації інноваційних процесів за умов застосування адекватного інструментального забезпечення, а також визначення оптимального інституційного середовища і відповідної інфраструктури уможливіє підвищення рівня ефективності регулювання. Своєю чергою, державне регулювання розвитку національної економіки в умовах глобалізації та фінансової нестабільності виглядає як інституційний вплив на функціонування певних суб'єктів, а також на трансформацію окремих процесів, ураховуючи стан ринкового механізму.

Трансформація фінансово-економічних процесів суттєво змінює концептуальні підходи до формування механізмів регулювання, особливо в контексті інноваційного розвитку національної економіки. Дане твердження пов'язане з обов'язковістю врахування під час побудови механізму синергетичного процесу впровадження інновацій за умови наявності необхідних складників, а саме: інноваційного продукту (технології), групи стейкхолдерів, методики застосування та наявності економічно і соціально значущих результатів. Окрім того, створення за допомогою механізмів регулювання інноваційного розвитку в межах інституційного середовища умов та заходів, які виступатимуть інструментами стимулювання та підтримки, а саме: залучення інвестиційних ресурсів від фізичних та юридичних осіб; побудова ефективної інноваційної інфраструктури; матеріальне та моральне симулювання наукової сфери; фінансування інноваційних проектів; підтримка талановитої наукової молоді; часткове або повне державне фінансування

на умовах партнерства; оптимізація кадрового забезпечення; інформаційна інфраструктура та поступова діджиталізація; соціальна взаємодія між стейкхолдерами; можливість використання грантів матеріального та морального симулювання наукової сфери; створення пільгових умов кредитування для суб'єктів інноваційної діяльності; можливість зниження ставок податків і зборів за умови впровадження інноваційних технологій [3].

На думку науковців, базові заходи щодо реалізації механізму регулювання інноваційного розвитку забезпечують оновлення Концепції науково-технологічного та інноваційного розвитку України з урахуванням принципів сталого розвитку; здійснення постійного моніторингу інноваційної активності за видами інновацій та галузями діяльності; інтеграцію науково-технічної та освітньої діяльності [4].

З огляду на варіативність підходів до формування видів та змістовного наповнення та структури механізмів, можна виділити організаційний, інституційний, управлінський, фінансовий, економічний та механізм регулювання і механізм транскордонної взаємодії та ін., які можуть бути використані як у базовому вигляді, так і з застосуванням відповідних трансформацій з урахуванням стану об'єктів, суб'єктів та специфіки інструментального забезпечення.

Саме від дієвості та ефективності механізму регулювання інноваційного розвитку, від наповненості його елементів залежить функціональність державної політики економічного зростання національної економіки, на яку впливають чинники ендегенного та екзогенного середовища. На думку деяких авторів, механізм інноваційного розвитку базується на чіткій взаємодії суб'єктів господарювання, інституційних структур, які регулюють рух фінансових, матеріальних, інтелектуальних та інформаційних ресурсів для ефективної інноваційної діяльності на певних рівнях. Ефективність функціонування такого механізму залежить від об'єктованого відбору інноваційних проєктів відповідно до пріоритетних напрямів та наявності джерел їх фінансування [5].

Сучасні інноваційні процеси суттєво впливають на окремі напрями діяльності, а також на структуру національної економіки, що в загальному варіанті може змінювати більшість алгоритмів функціонування та взаємодії суб'єктів на мікро-, мезо- та макрорівні.

Можливість країни інтегруватися у глобальні інноваційно-інвестиційні алгоритми підкріплюється наявністю науково-технологічного базису, людського капіталу, дією механізмів реалізації інновацій на внутрішньому та зовнішньому ринках. Окрім того, глобальна конкурентоздатність національної економіки залежить від певного рівня розвитку інноваційних процесів, які є наслідком перетворення та взаємодії наукових знань у необхідні сучасному середовищу продукти, послуги та технології [3].

Державне регулювання інноваційного розвитку охоплює кілька сфер, а саме фінансову, економічну, соціальну, екологічну, промислову, що, своєю чергою, потребує прямого та непрямого впливу. Зазначимо, що наявність у державі достатньо потужного науково-інноваційного потенціалу, а також його розвиток підкреслюють рівень потужності національної безпеки.

При цьому механізм державного регулювання інноваційної діяльності та розвитку повинен включати такі складники: побудову фінансових

алгоритмів підтримки інноваційного розвитку на мікро-, мезо- та макрорівні; формування сучасної інвестиційно-інноваційної інфраструктури; системне використання непрямих методів та заходів підтримки, у тому числі фінансової та інформаційної; горизонтальну та вертикальну синергію взаємодіючих сегментів з урахуванням поставленої стратегічної мети та завдань.

Дослідження поняття та сутності категорії «механізм регулювання» в контексті інноваційного розвитку національної економіки надають можливість виокремити змістовні характеристики зазначеної дефініції, а саме: механізм регулювання являє собою сукупність взаємопов'язаних складників, які діють у певному середовищі; механізм регулювання є частиною системи функціонування макроекономічного середовища у відповідний період розвитку національної економіки; механізм регулювання враховує принцип взаємозв'язку базових елементів з урахуванням інноваційного складника та можливості корегування під впливом ендегенних та екзогенних чинників; механізм регулювання враховує принцип взаємозв'язку базових елементів з можливістю корегування під впливом ендегенних та екзогенних чинників із визначенням траєкторії інноваційно-інвестиційного розвитку; механізм регулювання забезпечує ефективність результатів інноваційного розвитку через імплантацію стратегічних цілей у тактичні та оперативні завдання інноваційної діяльності та розвитку. Зауважимо, що механізм регулювання інноваційного розвитку національної економіки може включати організаційний, фінансово-бюджетний, економічний, інноваційно-інвестиційний та мотиваційний механізм, складники якого забезпечують оптимальність функціонування та ефективність зазначеного механізму. Окрім того, загальний механізм регулювання інноваційного розвитку умовно складається з двох взаємопов'язаних частин, а саме механізму державного регулювання та ринкового механізму саморегулювання, які за допомогою інструментів та важелів забезпечують досягнення стратегічної мети – зростання та розвиток національної економіки в умовах глобалізаційних перетворень та євроінтеграційних викликів.

Складники механізму регулювання інноваційного розвитку національної економіки представлено на рис. 1.

Представлена структура механізму регулювання інноваційного розвитку національної економіки дає змогу визнати неоднозначність сутності та форми зазначеного механізму, що, своєю чергою, потребує оцінки його змісту та сегментних складників, які характеризуються певними зв'язками та результатами. Під час побудови механізму регулювання інноваційного розвитку національної економіки використовують такі методологічні підходи, які забезпечують мультиелементність даної структури: системний підхід; інституційний підхід; функціональний підхід; діалектичний підхід; формальний підхід. Зазначимо, що спостерігається прямий та зворотний зв'язок між механізмом державного регулювання та ринковим механізмом, що підкреслює неможливість процесів інноваційного розвитку національної економіки лише за умови інституційного управління або покладаючись лише на ринкові важелі. Саме комплексне застосування державних і ринкових інструментів надасть можливість дотриматися принципу синергетичності в отриманні результатів.

Рис. 1. Взаємозв'язок складників механізму регулювання інноваційного розвитку національної економіки

Поступова трансформація фінансово-економічних процесів підвищує значущість та необхідність упровадження фінансових та економічних механізмів, які відповідають за нормальний цикл операцій і процесів. Своєю чергою, трактування сутності монетарного трансмісійного механізму представляє його як системні відносини, які пов'язані з передачею змін у використанні інструментарію грошово-кредитної політики центрального банку, що впливає на фінансову кон'юнктуру і в подальшому – на макроекономічні змінні, які відображають стан розвитку реального сектору економіки через складну сукупність каналів та зв'язків прямої і зворотної дії [1; 6].

Необхідно зазначити, що структуризація ефективного механізму регулювання інноваційного розвитку з урахуванням трансформації фінансово-економічних процесів здійснюється на основі принципів системності, синергетичності, перманентності та інтегрованості, дає змогу наповнити його сегменти відповідним змістом та «запустити» відповідний механізм. Структуру механізму регулювання інноваційного розвитку з акцентуацією на сучасні тенденції та пріоритетні напрямки зростання національної економіки представлено на рис. 2.

Визначення мети регулювання інноваційного розвитку національної економіки, яка має стратегічне значення, є основоположним для розроблення та деталізації оптимального взаємозв'язку послідовних платформ, які, своєю чергою, містять раціональні елементи у вигляді інструментів, методів та заходів. Зазначимо, що мета регулювання інноваційного розвитку національної

економіки полягає у формуванні адаптивної системи, яка включає у себе елементи державного та ринкового регулювання і повинна забезпечувати високу ефективність використання інноваційного потенціалу та економічної безпеки держави, утримуючи трансформаційні процеси фінансово-економічних процесів, соціальну та екологічну спрямованість макроекономічного середовища. Окрім того, стратегічна мета регулювання інноваційного розвитку деталізується у відповідні поточні цілі, які визначають параметри завдань з оптимальною методичною підтримкою.

Процес імплантації поставлених цілей у стратегічні та поточні завдання регулювання інноваційного розвитку національної економіки надає можливість удосконалити досягнення стратегічної мети через правильність рішень та методичність розроблених процедур. Отже, до переліку завдань механізму регулювання включають: формування сприятливого інноваційного клімату; створення оптимальної цільової підтримки інноваційної діяльності; удосконалення інноваційно-інвестиційної інфраструктури; стимулювання масового впровадження нанотехнологій у різні сфери національної економіки; архітектуру відносин суб'єктів механізму; побудову захисної системи від негативного впливу факторного середовища.

Наступним елементом базової платформи механізму регулювання інноваційного розвитку виступають функції та принципи, які відповідають за векторіальну спрямованість та інноваційну варіативність регулювання в умовах глобалізаційних перетворень та євроінтеграційних викликів.

Рис. 2. Структура механізму регулювання інноваційного розвитку національної економіки

До системи принципів механізму регулювання інноваційного розвитку національної економіки можливо віднести базові і спеціальні, а саме: принцип системності елементів механізму; принцип оптимальності зв'язків; принцип науковості підходів; принцип адаптивності до перетворень та викликів; принцип транспарентності; принцип

варіативності рішень та дій; принцип ефективності використання ресурсів; принцип збалансованості сегментів; принцип координації зовнішньої та внутрішньої; принцип комбінованого регулювання; принцип пріоритетності завдань інноваційного розвитку; принцип фінансової забезпеченості інноваційних процесів; принцип оптимального

поєднання адміністративно-правових та ринкових важелів; принцип обґрунтованості методів та важелів; принцип відповідальності за рішення і стан результативних індикаторів.

Зазначимо, що реалізація функцій забезпечує адекватність регулюючого процесу в межах механізму регулювання інноваційного розвитку національної економіки з поступовим розв'язанням поставлених завдань. Серед функцій досліджуваного механізму регулювання виділяють: стимулюючу функцію (створення оптимальних регуляторів та інструментів впливу); нормативну функцію (регулювання за допомогою правових важелів та норм); розподільну функцію (збалансоване використання ресурсного потенціалу); стабілізаційну функцію (зниження ризиків, усунення негативних зовнішніх чинників); девелоперську функцію (створення сприятливих умов для здійснення інноваційної діяльності в країні); контрольну функцію (перевірка ефективності впроваджених заходів, виконання поставлених завдань). Даний перелік функцій механізму регулювання інноваційного розвитку національної економіки не є вичерпним саме тому, що адаптація зазначеного механізму до трансформаційних процесів та глобальних перетворень викликає потребу у симбіозі певних функцій та завдань.

Наступна платформа побудованого механізму містить систему методів регулювання інноваційного розвитку з включенням оптимальних інструментів регулювання. До ефективних методів регулювання, які забезпечують виконання поставлених завдань, можливо віднести інституційні, адміністративні, правові, економічні, фінансові, а також методи прямого та опосередкованого впливу. Використання певного набору методів регулювання, які характеризуються як загальним впливом, так й індивідуальним підходом, відбувається на різних стадіях інноваційного розвитку, що надає можливість оптимізувати процеси регулювання. При цьому зазначені методи містять елементи державного регулювання та ринкового саморегулювання, що збалансовує потенційні можливості обох систем. Методи регулювання наповнюються відповідними інструментами, які, своєю чергою, виконують місію вирішення конкретного завдання з урахуванням ситуаційних та ресурсних параметрів.

До складу інструментів відносять: розроблені стратегії і програми інноваційного розвитку, нормативні документи, які регламентують здійснення інноваційної діяльності та супровід інноваційних процесів; серед фінансових інструментів виділяють: податки, а саме податкові пільги, позики, пільгові кредити, гранти та певні гарантійні схеми; інфраструктурні інструменти, а саме створення та зміцнення кластерів, а також взаємозв'язків із науково-дослідними інститутами, ЗВО та відповідними державними інституціями; інформаційні інструменти: конгломерати трансферу технологій, інформаційні онлайн-ресурси з використанням системних мереж, національні і регіональні патентні бюро, процедуру моніторингу інновацій, маркетингові центри з просування інновацій на внутрішньому та зарубіжних ринках, мережі інноваційних бізнес-центрів. Окрім того, процес регулювання також супроводжується формуванням та функціонуванням ринкових фінансових інститутів, а саме венчурних та інноваційних фондів, інноваційних банків та бірж.

Підкреслимо, що процес розроблення стратегій інноваційного розвитку та відповідних програм

потребує обов'язкового врахування інтересів та потенційних можливостей учасників інноваційного процесу як на національному, так і на регіональному рівні, що значно підвищить результативність впровадження зазначених програм.

Оптимальність механізму регулювання інноваційного розвитку національної економіки досягається шляхом формування системи діагностики та моніторингу факторного середовища, яке містить ендогенні та екзогенні чинники, як можливості, так і суттєві загрози інноваційно-інвестиційним процесам. Платформа факторного впливу в межах механізму регулювання інноваційного розвитку національної економіки надає можливість акцентувати увагу на процесі адаптації стратегічних цілей та завдань, методів та засобів до мінливого зовнішнього та внутрішнього середовища.

Наявність усередині механізму регулювання інноваційного розвитку функціональних сегментів, а саме організаційного, фінансово-економічного, соціального та екологічного сегментів, виокремлює певні зони, які визначають траєкторію інноваційного розвитку, а також змістовні характеристики кожного сегменту для оптимального управління кожним із них. Зазначимо, що до складу організаційного сегменту входять: суб'єкти та об'єкти регулювання, правова та інформаційна підтримка, інноваційна інфраструктура, взаємозв'язки між складниками системи регулювання. До суб'єктів регулювання інноваційного розвитку, які забезпечують дієвість даного механізму, відносяться державні та недержавні інституції на мезо- та макрорівнях, у тому числі місцеві та регіональні інституції, об'єднання громадян, які відповідають за дотримання суспільних інтересів, науково-дослідні, дослідно-конструкторські установи, заклади вищої освіти, суб'єкти господарювання, кредитно-фінансові установи; учасники національних та регіональних інноваційних програм; установи інноваційної інфраструктури тощо. Розподіл та перерозподіл обов'язків та сфер відповідальності суб'єктів механізму регулювання інноваційного розвитку відповідає системним вимогам, нормативним регуляторам та ринковим важелям. Серед об'єктів механізму регулювання інноваційного розвитку можна виділити: інноваційно-інвестиційні процеси, національні та регіональні інноваційні програми і проекти; інноваційну інфраструктуру, технологічні нововведення; науково-технічні розробки. Фінансово-економічний сегмент при цьому містить такі елементи: бюджетне фінансування, зовнішнє та внутрішнє інвестування, партнерство з приватними структурами, фіскальне стимулювання через систему пільгового оподаткування, пільгове кредитування, запровадження грантів та систему матеріального стимулювання науково-дослідницької сфери на мезо- та макрорівні тощо. Зазначимо, що склад соціального та екологічного сегментів залежить від пріоритетних напрямів інноваційного розвитку та включає потреби суспільства в інноваційних продуктах (послугах), технологіях, зростання добробуту та підвищення показників тривалості життя, медичне страхування, а також екологічні спрямування: підтримка екосистем, екологічність виробництва, реалізація проектів, які орієнтовані на утилізацію відходів та скорочення викидів і скидів, збільшення ресурсної ефективності промислового комплексу, запровадження «зеленої стратегії» національної економіки.

Фінальною платформою побудованого механізму регулювання є оцінка отриманих інди-

каторів інноваційного розвитку національної економіки, які повинні не лише співпадати з поставленими стратегічними цілями та завданнями, а й відповідати сучасним фінансово-економічним, соціальним та екологічним тенденціям. Своєю чергою, процес співставлення отриманих результатів регулювання інноваційного розвитку з урахуванням трансформації фінансово-економічних процесів зі стратегічною метою в межах зазначеного механізму дає змогу визначити ступінь та якість її досяжності з оцінкою дотримання розробленої траєкторії розвитку національної економіки. На нашу думку, ефективність функціонування механізму інноваційного розвитку національної економіки можливо значно підвищити за рахунок раціонального забезпечення кожної сегментної групи, пов'язуючи всі складники платформ зазначеного механізму.

Висновки і пропозиції. Таким чином, механізм регулювання інноваційного розвитку національ-

ної економіки – це складна мультикомпонентна система, яка базується на взаємозв'язку змістовних платформ, які характеризуються ефективністю, функціональністю, результативністю та узгодженістю сегментів, спрямованих на досягнення стратегічної мети і завдань за допомогою методів, інструментів та важелів з урахуванням поступової трансформації фінансово-економічних процесів у межах траєкторії розвитку національної економіки.

Ефективність та дієвість представленого механізму регулювання інноваційного розвитку національної економіки забезпечує раціональність використання інноваційного потенціалу, підвищення конкурентоздатності національних нанотехнологій, поступовий перехід до «зеленої економіки» з обов'язковим зростанням індикаторів соціального добробуту та рівня життя населення, ураховуючи умови глобалізаційних перетворень та євроінтеграційних викликів.

Список використаних джерел:

1. Григор'єв Г.С. Теоретико-методологічні засади державного регулювання фінансово-економічних процесів в умовах глобалізації : монографія. Херсон : Олді-плюс, 2017. 380 с.
2. Прядко І.В. Сутнісна характеристика організаційно-економічного механізму. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2017. Вип. 24(1). С. 51–54.
3. Lomachynska I., Podgorna I. Innovation potential: impact on the national economy's competitiveness of the EU developed countries. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. № 4(1). P. 262–270.
4. Мойсєєнко І.П. Інституційні основи регулювання інноваційного розвитку. *Інноваційна економіка*. 2019. № 1–2. С. 25–33.
5. Доценко О.Ю. Механізм інноваційного розвитку регіону. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2012. № 3. С. 30–41.
6. Ломачинська І.А., Масленніков Є.І., Мумладзе А.О. Від'ємні відсоткові ставки як інструмент нетрадиційної монетарної політики та їхній вплив на економіку і фінансові ринки. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2020. № 4. С. 7–15.

References:

1. Hryhoriev H.S. (2017) Teoretyko-metodolohichni zasady derzhavnoho rehulivannia finansovo-ekonomichnykh protsesiv v umovakh hlobalizatsii: monohr [Theoretical and methodological principles of state regulation of financial and economic processes in the context of globalization]. Kherson: Oldi-plus. (in Ukrainian)
2. Priadko I.V. (2017) Sutnisna kharakterystyka orhanizatsiyno-ekonomichnoho mekhanizmu [The essential characteristics of the organizational and economic mechanism]. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya : Ekonomika i menedzhment*, vol. 24(1), pp. 51–54.
3. Lomachynska I., Podgorna I. (2018) Innovation potential: impact on the national economy's competitiveness of the EU developed countries. *Baltic Journal of Economic Studies*, no. 4(1), pp. 262–270.
4. Moiseienko I.P. (2019) Institutional basis for regulation of innovative development. *Innovatsiyna ekonomika*, no. 1–2, | pp. 25–33.
5. Dotsenko O.Yu. (2012) The mechanism of innovative development of the region. *Ekonomichnyy visnyk Natsionalnoho hirnychoho universytetu*, vol. 3, pp. 30–41.
6. Lomachynska I.A., Maslennikov E.I., Mumladze A.A. (2020) Negative interest rates as a tool of unconventional monetary policy and their impact on the economy and financial markets. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, no 4, pp. 7–15.

Мумладзе А. А.

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова

МЕХАНИЗМ РЕГУЛИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ В КОНТЕКСТЕ ТРАНСФОРМАЦИИ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПРОЦЕССОВ

Резюме

Сформирована теоретико-методическая основа разработки механизма регулирования инновационного развития национальной экономики в контексте трансформации финансово-экономических процессов. Исследованы подходы к определению механизма регулирования, которые рассматриваются с точки зрения не только дефиниции, но и определенного системного процесса, без которого невозможно рассматривать состояние функционирования и развития национальной экономики, региональной экономики или определенной отрасли. Определены составляющие механизма регулирования инновационного развития национальной экономики. Сформирована система принципов механизма регулирования инновационного развития национальной экономики. Разработана структура механизма регулирования инновационного развития национальной экономики. Обосновано, что внедрение действенного механизма государственного регулирования отдельных социально-экономических, а также финансовых процессов дает возможность использовать внутренний потенциал на основе факторного воздействия с целью роста и развития национальной экономики.

Ключевые слова: механизм, инновационное развитие, национальная экономика, финансово-экономические процессы.

Mumladze Anzor

Odessa National I. I. Mechnikov University

**MECHANISM FOR REGULATING THE INNOVATIVE DEVELOPMENT
OF THE NATIONAL ECONOMY IN THE CONTEXT
OF THE TRANSFORMATION OF FINANCIAL AND ECONOMIC PROCESSES**

Summary

The theoretical and methodological basis for the development of a mechanism for regulating the innovative development of the national economy in the context of the transformation of financial and economic processes has been formed. Approaches to the definition of the regulatory mechanism, which are considered not only in terms of definition but also a certain systemic process, with which it is possible to consider the state of functioning and development of the national economy, regional economy, or a particular industry, are studied. The components of the mechanism of regulation of innovative development of the national economy are determined. A system of principles of the mechanism for regulating the innovative development of the national economy is created. The structure of the mechanism of regulation of innovative development of the national economy is developed. It is justified that the introduction of an effective mechanism of state regulation of certain socio-economic and financial processes provides an opportunity to use the internal potential, taking into account the factor impact for the growth and development of the national economy. It is demonstrated that the mechanism for regulating the innovative development of the national economy is a complex multicomponent system based on the interconnection of meaningful platforms, characterized by efficiency, functionality, effectiveness, and coherence of segments aimed at achieving strategic goals and objectives using methods, tools, and levers, taking into account the gradual transformation of financial and economic processes within the trajectory of the national economy. It is justified that the efficiency and effectiveness of the presented mechanism for regulating the innovative development of the national economy ensure the rational use of innovation potential, increasing the competitiveness of national nanotechnologies, gradual transition to a "green economy" with mandatory growth of indicators of social welfare and living standards taking into account globalization changes and challenges of European integration.

Keywords: mechanism, innovative development, national economy, financial and economic processes.